

Ion Zamfirescu -- 80

Cînd profesorul începe să vorbească, el ține un exordiu după bunele precepte clasice ale oratoriei de catedră, iar ideile lui se centrează pe apărarea culturii în ceea ce are ea statornic, împotriva variabilității criteriilor, a dezvălului axiologic. Prin acest cuvînt al său se rostește în primul rînd Școala, cu marele ei respect canonic pentru valorile consacrate prin trecerea timpului. Sentimentul dominant este că aceste valori, chiar dacă se vor mai fi mortificate în partea lor formală, sînt niște impulsuri perene în dialectica epocilor și structurilor lor, sînt rezistente dacă facem transpoziția către acele epoci, dacă renunțăm la orgoliul de a lua totul ca de la început, pișcîndu-le derizoriu de la înălțimea unei sagacități nu o dată discutabile. Făcînd acest oficiu, proclamîndu-se mereu ca simplu dascăl, cu o modestie întemeiată pe un remarcabil aparat cultural și cu o cochetărie disimulată, muiată într-un blind scepticism, profesorul furnizează, printre ultimii, o polaritate de semn schimbat în fluxul răsăfătorilor înnoitoare, ține un Orgelpunkt care se aude și care, nerefuzînd niciodată faptul nou, oferă alteritatea permanențelor deduse dintr-o lungă, aplicată frecventare a clasicii.

Un asemenea oficiu este într-o cultură extrem de prețios, mai ales cînd cel care-l practică e ferit de capcanele pedanteriei, rămîne suplu și mobil în adlerile contemporaneității, își caută cu grație alianțele în ceea ce se produce astăzi mai temeinic nu atît în zodia inovației formale cît a unei marilor sen-

timente. În Ion Zamfirescu funcționează un **kalokagathon** al faptului de cultură și o justețe inalterabilă a racordului cu tradiția. Armonicele culturale le percepe imediat cu o ureche fină, exersată, după cum caută cu precădere derivații filozofici ai discursului dramatic. Ca Titu Maiorescu, profesorul s-a îndreptat ũnlii spre filozofie, apoi a virat scurt spre cîmpul literar, mai exact spre teatru, unde a adus cu sine trena aparatului său noetic, instrumentat pentru discuția generală. A împins spre cultură generații multe, le-a dat în mină uneltele judecării estetice și prudența afirmațiilor în contextura unor determinări filozofice.

Dar le-a mai dat ceva: un model de eleganță, o statură, o siluetă, o disponibilitate în a se angaja, rară la un om care, iată, nu mai are patruzeci de ani, ci dublu. Ai crede că la această vîrstă și în această carcasă clasicizantă profesorul s-a întepenit, simplu epigon al vechii sale truculențe. Nimic mai greșit! Ion Zamfirescu circulă asiduă peste tot, e mereu prezent, îl găsești unde nu te aștepti și, firește, peste tot unde-l aștepti. Prezidează azi un juriu, mîine ia cuvîntul la un colocviu, se repede la dracu-n praznic, să asiste la un doctorat, nu lasă reuniune de teatru unde să nu participe cu ochii deschiși la tot ce se petrece, drapat în toga distinsă a unei senectuți înșelătoare, mijlînd o privire avizată. Cercul de lectură al secției de dramaturgie nu a avut participant mai fervent decît el, chiar dacă pentru a asculta o piesă oarecare s-a extras, sub

lumină notatăcă, din odihna căminului și a călărit cu vitejie nămeții iernii. Stă pe carte, scrie cărți : istorii, tratate, antologii. Tonul critic îl are măsurat, disociativ, conotativ, simte flexiunile lucrului literar, se ferește de hiperbole, nu cade-n extaz, nu face clasificări oțioase, cu alit mai puțin clasamente; cuvîntul nu-i e uscat, dar are reținere, adresă, judecata e pertinentă, niciodată encomiastică, niciodată crudă. Nu impunge dușmanul și în general nu iubește dușmănia. Tonul oral îi e civilizată, ponderat, chiar onctuos, cu o undă de bunăvoință galantă, cu o atenție mondenă la interlocutor. Profesorul e galant, îl amuză glumele debitate cu iactanță, e colocvial și alabil în ospetii, despuindu-se de orice morgă, într-atît simpla lui prezență îi conferă atuu distincției. Se așază bucuros la pian, cîntînd valsuri sentimentale, romanțe de demult. Austeritatea muncii nu-l închide pe dinafară, oboseala se apropie și acum foarte greu de el. E îmbrăcat bine, pe talie, fără nici o ratatinare corporală după primele opt decenii. Stînd pe un munte de informație culturală, iscodește noul, noutatea, aprcape ca un copil. Universalist în cuprindere, e totuși foarte patriot, vag craiovean. Nu asasinează cu ropetate amintiri verbigeroase și, deși are în spatele lui o lume, nu dă în peltea paseistă, își selectează judecățile. Cartea sa memorialistică este, pe global, remarcabilă ca justete de observație, panoramînd, sine ira, mentalitățile foștilor săi contemporani. Mai sesizant e că profesorul nu e aton, el are pișcătura pregătită, maliția la îndemină, dar bagă sâgeata cu decență, sub un aer nonșalant. Uneori propoziția pleacă într-o direcție și apoi incurvația ei duce la consecințe mai puțin aștep-

tate, printr-o hitrozenie pe care o crezi nevinovată, dar care e un semn de subtilitate strategică. Iar cînd te aștepi mai puțin, răsare, ca un iepure iarna, un paradox. Și cînd crezi că ai rezolvat cu bină ecuația Ion Zamfirescu, mai vine ceva, de surpriză, de la acest academic suplu ca un băiețel. Și care dansează.

Insă și cînd se aprinde profesorul și-l ia avîntul perorativ pe dinlăuntru, asîști la un spectacol rar. I-am oferit, într-un cadru al meu, puțină natură, puțină pădure, puțină solidaritate sub același cer montan înstelat și am văzut, cu o uimire împărțită de toți ceilalți, cum toate acestea se aprind sub incandescența verbului său dintr-o dată **inspirat**, cum o flacără de căldură omenească și de simțămînt românesc aderent cu istoria încinge pădurea, scintiează placida natură, reverberează cerul. Am stat ca în fața unui gilgiit de havuz în care contenența sa profesorală, răsturnîndu-și limitele academice, a irupt culori și pulsații de rezonanță adîncă din straturile bogate ale unei ființe contopite cu acest pămînt. Am avut revelația unei dărnicii a naturii față de omul ales, care se dăruia, la rîndul său, semenilor dimprejur, cu o debordanță greu de imaginat, împingătoare pînă spre marginea lacrimii. Vezi că exordiul cu care începe profesorul o fi el clasicizant, dar vibrația e vie, ascunsă în arcanalele ființei, legînd permanențele de acel acel și acum care se numește viață contemporană. Fie ca această inimă caldă să bată cu putere încă multe decenii de aici înainte în pieptul profesorului Ion Zamfirescu, dîndu-ne astfel bucuria și călăuzirea unui punct luminos, vibratil, în constelația culturii noastre!

Paul EVERAC

